

**“ДАЛАЙД ГАРЦГҮЙ УЛСЫН ДАМЖИН ӨНГӨРӨХ ХУДАЛДААНЫ ТУХАЙ”
ОЛОН УЛСЫН КОНВЕНЦИ**

1965 оны 7 дугаар сарын 8-ны өдөр баталж, 1967 оны 6 дугаар сарын 9-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

Удиртгал

Энэхүү Конвенцид оролцогч улсууд,

Эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих, Олон улсын эдийн засгийн асуудлыг шийдвэрлэх талаар НҮБ-ын дүрмийн 55 дугаар зүйлд дурдсаныг санаж,

“Олон улсын худалдааг хөхиүлэн дэмжих үүднээс далайд гарцгүй улсад дамжин өнгөрөх зохих ёсны нөхцөл огох шаардлагатай гэдгийг хүлээн зөвшөөрч”,

Ерөнхий Ассамблей гишүүн улсуудын Засгийн газарт хандаж “далайд гарцгүй улсын эдийн засгийн хөгжлөөс үүдэн гарах цаашдын шаардлага хэрэгцээг бодолцон, дамуин өнгөрөх худалдааны талаар далайд гарцгүй гишүүн улсуудын хэрэгцээг бүрэн хүлээн зөвшөөрч, үүнтэй холбогдуулан Олон улсын эрх зүй болон бодит үйл ажиллагааны үндсэн дээр тэдэнд зохих хөнгөлөлт үзүүлэх”ийг хүссэн далайд гарцгүй улс болон Олон улсын худалдааг өргөтгөх тухай Ассамблейн 1028/XI дугаар тогтоолыг тэмдэглэн,

Нээлттэй далайн тухай Конвенцийн 2 дугаар зүйлд нээлттэй далай нь бүх улс үндэстэнд нээлттэй байж, түүний аливаа хэсгийг ямар ч улс өөрийн бүрэн эрхэнд хамруулан захирах эрхгүй болохыг заасыг,

түүнчлэн уг Конвенцийн 3 дугаар зүйлд:

1. Далай чөлөөтэй байх зарчмыг дагуу дахайн эргийн улстай адил нөхцлөөр далайд гарцгүй улс далайд чөлөөлтэй нэвтэрнэ. Энэ зорилгоор далайд гарцгүй улсаас далай хүрэн зайнд оршдог улсууд далайд гарцгүй улсын хамтын тохиролцоогоор болон, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Олон улсын Конвенциудын дагуу түүнд дараахь эрхийг эдлүүлнэ:
 - а) Харилцан адил байх зарчмаар өөрийн нутаг дэвсгэрээр чөлөөлтэй дамжин өнгөрөхийг далайд гарцгүй улсад зөвшөөрөх,
 - б) Далайн боомтод нэвтрэх болон түүнийг ашиглахад өөрийн эсхүл бусад улсын хөлөг онгоцонд олгодогтой адил нөхцлөөр дээрх улсын далбаа бүхий хөлөг онгоцонд олгох зэрэг болно.
2. “Далайд гарцгүй улсаас далай хүрэх зайнд оршдог улсууд нь хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Олон улсын Конвенциудад нэгдэн ороогүй тохиолдолд далайн эргийн болон дамжин өнгөрүүлэгч улсын эрх, далайд гарцгүй улсын өвөрмөц нөхуөл байдлыг харгалзан үзэж, дамжин өнгөрөх эрх чөлөө болон далайн боомтыг адил тэгш байдлаар ашиглах тухай бүх асуудлыг далайд гарцгүй улстай харилцан тохиолцсоны үндсэн дээр шийдэж байна” гэж тус тус заасныг санаж,

НҮБ-ын Худалдаа, хөгжлийн бага хурлаас батлагсан худалдаа хөгжлийн тухай дараахь зарчмуудыг харилцан уялдаатай бөгөөд зарчим бүр бусад зарчмын агуулгын хүрээнд тайлбарлах ёстой гэж ойлгон, дахин нотолж,

I зарчим

Далайд гарцгүй улс бүр далайд чөлөөтэй нэвтрэх эрхийг хүлээн зөвшөөрөх нь Олон улсын худалдааг өргөтгөх, эдийн засгийн хөгжүүлэхэд нэн шаардлагатай болно.

II зарчим

Далайд гарцгүй улсын далбаа бүхий хөлөг онгоц нь нутаг дэвсгэрийн болон дотоодын усанд зорчихдоо тухайн эргийн улсын хөлөг онгоцыг хамааруулахгүйгээр далайн эргийн бусад улсын далбаа бүхий хөлөг онгоцтой адил эрх, нөхцлөөр хангагдана.

III зарчим

Далайн эргийн улстай адил нөхцлөөр далайд гарах эрх чөлөөг эдлэхийн тулд далайд гарцгүй улс нь далайд чөлөөтэй нэвтрэх гарцтай байвал зохино. Энэ зорилгоор далайд гарцгүй улсаас далайд хүрэх зайнд оршдог улсууд нь далайд гарцгүй тухайн улстай хамтын тохиролцоогоор болон хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Олон улсын Конвенциудын дагуу далайд гарцгүй тухайн улсын далбаа бүхий хөлөг онгоцонд өөрийн эсхүл бусад улсын хөлөг онгоцонд огосон нөхцлийн адил далайн боомтод нэвтрэх болон ашиглах боломжийг олгоно.

IV зарчим

Далайд гарцгүй улсуудын эдийн засгийн хөгжилд бүрэн дүүрэн дэмжлэг үзүүлэх үүднээс бүх улсууд далайд гарцгүй улс ямар ч нөхцөлд, аль ч барааны тухайд бүс нутгийн болон Олон улсын худалдаанд чөлөөтэй оролцох боломж олгох зорилгоор харилцан адил байх зарчмаар чөлөөтэй бөгөөд хязгаарлалтгүйгээр дамжин өнгөрөх эрхийг олгоно.

Дамжин өнгөрөх буй бараанд гаалийн хураамж ногдуулахгүй.

Дамжин өнгөрөгч тээврийн хэрэгсэлд дамжин өнгөрүүлэгч улсын тээврийн хэрэгсэлд ногдуулдгаас илүү татвар буюу хураамжийг ногдуулахгүй.

V зарчим

Дамжин өнгөрүүлэгч улс нь өөрийн нутаг дэвсгэр дээрх бүрэн эрхээ хадгалж, чөлөөтэй бөгөөд хязгаарлалтгүйгээр дамжин өнгөрөх эрхийг хэрэгжүүлэх явцад өөрийн хууль ёсны аливаа ашиг сонирхол ямар нэгэн байдлаар зөрчихгүй байх үүднээс шаардлагатай бүхий л арга хэмжээ авах эрхтэй.

VI зарчим

Газар зүйн хувьд өөр байрлалтай далайд гарцгүй улсын худалдаа, хөгжилд тулгарч буй тусгай ба онцгой асуудлуудыг шийдвэрлэх ерөнхий хандлагыг өөрчлөх явцыг хурдасгах үүднээс бүс нутгийн болон Олон улсын хэлэлцээр байгуулахыг улс бүр хөхиүлэн дэмжинэ.

VII зарчим

Газар зүйн онцгой байрлалыг нь харгалзан далайд гарцгүй улсад үзүүлж буй хөнгөлөлт, тусгай эрх нь үндэсний нэн тааламжтай нөхцлийн үйлчлэх хүрээнд хамрагдахгүй.

VIII зарчим

Далайд гарцгүй улсын далайд чөлөөтэй нэвтрэх эрхийг зохицуулсан зарчим нь уг асуудлаар хоёр буюу хэд хэдэн талын байгуулсан хүчин төгөлдөр хэлэлцээрүүдийг ямар ч тохиолдолд хөндөхгүй бөгөөд дээрх зарчимд харшлахгүйгээр, тогтоож өгсөн нөхцлийг нь дордуулахгүй байх болзлыг хангасан хэлэлцээрийг цаашдаа байгуулахад саад учруулахгүй хэмээн дараахь зүйлийг хэлэлцэн тохиролцов:

1 дүгээр зүйл

Нэр томъёо

Энэхүү Конвенцийн зорилгод:

- a) “Далайд гарцгүй улс” гэж далайн эрэггүй аливаа оролцогч улсыг хэлнэ.
- b) “Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн гэж далайд гарцгүй улсыг нутаг дэвсгэрээс эхлэх буюу мөн нутагт дуусах, чингэхдээ өмнө нь эсхүл дараа нь далайгаар хийх тээврийг багтаасан нийт зорчих замын нэг хэсэг нь болж, хэлэлцэн тохирогч улсыг нутаг дэвсгэрийг дамжин далай болон далайд гарцгүй улсын хооронд бараа, үүний дотор дангаар яваа тээшийг шилжүүлэн зөөх ажиллагааг хэлнэ. Шилжүүлэн ачих, агуулахад хадгалах, овор ихтэй ачааг жижиглэн хуваах, тээвэрлэлтийн аргыг өөрчлөх, түүнчлэн овор ихтэй ачаа болон машин техникийг угсрах, задлах, дахин угсрах зэрэг ажиллагааг зөвхөн тээвэрлэлтийг хялбар болгох үүднээс явуулж буй тохиолдолд “дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн” гэдэг нэр томъёоллоос тусад нь авч үзэж үл болно. Энэ хэсгийн заалтыг хэлэлцэн тохирогч аль нэг улсын нутаг дэвсгэр дээр нь угсрах, задлах, дахин угсрах зориулалттай байнгын төхөөрөмж байгуулах буюу байгуулахыг зөвшөөрөх үүрэг ногдуулж байна гэж үзэхгүй.
- c) “Дамжин өнгөрүүлэгч улс” гэж далайд гарцгүй улсад далайд хүрэх зайнд оршдог газар нутгаар нь “дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн” хийгдэж байгаа далайн эргийн эсхүл далайд гарцгүй хэлэлцэн тохирогч аливаа улсыг хэлнэ,
- d) “Тээврийн хэрэгсэл” гэдэг нэр томъёонд:
 - I. Төмөр замын хөдөлгөөнт цуваа, далай ба гол мөрний хөлөг онгоц, авто тээврийн хэрэгсэл,
 - II. Бусад тээврийн хэрэгсэл, түүнчлэн хэлэлцэн тохирогч холбогдох улсууд харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр дамжуулагч хоолой болон байгалийн хий дамжуулах шугам зэргийг дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд энэ зүйлийн агуулгад нийцүүлэн ашиглаж буй тохиолдолд тус тус багтаана.

2 дугаар зүйл

Дамжин өнгөрөх эрх чөлөө

1. Энэхүү Конвенцийн заалтын дагуу дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн болон тээврийн хэрэгсэлд дамжин өнгөрөх эрх чөлөөг олгоно. Энэхүү Конвенцийн бусад заалтын дагуу хэлэлцэн тохирогч улсууд өөрийн нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх тээврийн хөдөлгөөнийг зохицуулах болон хэрэгжүүлэх талаар авах арга хэмжээ нь хэлэлцэн тохирогч тухайн улсуудын харилцан хүлээн зөвшөөрсөн, одоогоор ашиглагдаж буй замын чиглэлийн дагуу дамжин өнгөрөх тээвэр хийхэд тус дөхөм үзүүлэхэд чиглэгдэнэ. Энэхүү Конвенцийн заалтын дагуу барааг үйлдвэрлэх, ачих, оруулах, гаргах, хүргэх газар эсхүл түүний өмчлөлтэй холбоотой аливаа нөхцөл байдал болон барааг тээвэрлэхэд ашиглаж буй хөлөг онгоц, хуурай замын буюу тээврийн бусад хэрэгслийн өмчлөл, бүртгэгдсэн газар, аль улсын далбаа бүхий зэргийг үндэслэн алагчлахгүй.
2. Хэлэлцэн тохирогч нөгөө улсын газар нутгийн зарим буюу нийт хэсгээр дамжин өнгөрөх тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журмыг нэгдэн орсон Олон улсын олон талт Конвенциудийг харгалзан үзэж, хэлэлцэн тохирогч холбогдох улсууд харилцан зөвшөөрсний үндсэн дээр олгоно.
3. Хэлэлцэн тохирогч улс бүр дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд оролцох шаардлагатай этгээдэд газар нутгаар нь дамжин өнгөрөх буюу нэвтрэх эрхийг өөрийн хууль тогтоомж, дүрэм, журмын дагуу олгоно.
4. Хэлэлцэн тохирогч улсууд нь Олон улсын заншлын эрх зүйн зарчим болон Олон улсын холбогдох Конвенциуд, түүнчлэн дотоодын хууль тогтоомжийн дагуу өөрсдийн газар нутгийн далай усаар дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн хийхийг зөвшөөрнө.

3 дугаар зүйл

Гаалийн хураамж болон дамжин өнгөрүүлэх тусгай хөтөлбөр

Дамжин өнгөрүүлэгч улсын эрх бүхий байгууллагад өөрийн газар нутгаар нь дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн хийхэд импорт, экспорт болон дамжин өнгөрөх тээврэтэй холбогдсон гаалийн хураамж болон татварыг ногдуулахгүй. Энэхүү дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд гагцхүү хяналт тавих болон зохицуулалт хийхэд гарсан зардлыг нөхөн барагдуулах зорилгоор авах хураамжийг ногдуулж болно. Ийм хураамжийн хэмжээ нь нөхөн төлөх зардлын хэмжээтэй тэнцүү байхаар оройтож очсон байх бөгөөд 2 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасна алагчилахгүй байх тухай шаардлагад нийцүүлэн ногдуулна.

4 дүгээр зүйл

Тээврийн хэрэгсэл болон тариф

1. Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнийг шаардлагагүйгээр саатуулахгүйн тулд хэлэлцэн тохирогч улсууд бололцоотой бол оруулах, гаргах цэгүүд болон шаардлагатай гэж үзвэл шилжүүлээн ачих цэгүүдэд, зохих тээврийн хэрэгсэл болон ачиж буулгах тоног төхөөрөмжөөр хангах үүрэг хүлээнэ.
2. Харилцан тохирогч улс нь дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд өөрийн ажиллуулж буй эсхүл эрх мэдэлд нь байгаа байгууламжуудыг ашиглуулсны төлөөр тариф буюу хураамж ногдуулахдаа тээвэрлэлт хийгдэж буй нөхцөл, зах зээл дахь өрсөлдөөнийг бодолцон үзэж, хэмжээ болон хэрэглэх арга нь зүй зохистой байхаар эдгээр тариф буюу хураамжийг тогтоох үүрэг хүлээнэ. Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнийг хөнгөвчилж, хэлэлцэн тохирогч улсууд далайд гарцгүй улс газар нутгаар нь дамжин тээвэрлэлт хийхэд ногдуулдаг тариф, хураамжийн хэмжээнээс илүүгүйгээр эдгээр тариф, хураамжийг тогтооно. Тухайн улсын компани, хувь хүн ажиллуулж буй эсхүл улсын мэдэлд байгаа байгууламжийг ашигласны төлөө дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд ногдуулах тариф болон хураамжийг тухайн хэлэлцэн тохирогч улс тогтоох буюу зохицуулж байгаа тохиолдолд энэ зүйлийн заалтууд үйлчилнэ. Энэ хэсэгт орсон “байгууламж” гэдэг нэр томъёонд тариф буюу хураамж ногдуулсан тээврийн хэрэгсэл, далайн боомтын байгууламж, замын чиглэл зэргийг хамруулна.
3. Дамжин өнгөрөх усан замын чиглэлийн дагуу дангаараа чиргүүлийн үйлчилгээ үзүүлдэг албыг дамжин өнгөрч буй хөлө онгоцонд саад учруулахгүй байдлаар зохион байгуулна.
4. 2 дугаар зүйлийн 1 дүгээр дэд хэсэгт тусгасан алагчилахгүй байх тухай заасныг баримтлан энэ зүйлийн заалтуудыг хэрэглэнэ.

5 дугаар зүйл

Гааль, тээвэр зэрэгт холбогдох аргачлал болон баримт бичиг бүрдүүлэлт

1. Хэлэлцэн тохирогч улсууд дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнийг чөлөөтэй, тасралтгүй, тогтмол явуулах боломжийг олгосон захиргааны болон гаалийн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Шаардлагатай тохиолдолд эдгээр улсууд тухайн дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн хийх болон түүнийг хөнгөвчлөх үүднээс авах арга хэмжээний талаар тохиролцоонд хүрэх зорилгоор хэлэлцээр явуулна.
2. Хэлэлцэн тохирогч улсууд газар нутгаар нь дамжин өнгөрөх нийт хугацаанд гарч болзошгүй шилжүүлэн ачих, агуулахад хадгалах, овор ихтэй чаааг жижиглэн

хуваах, тээвэрлэлтийн аргыг өөрчлөх зэрэг дамжин өнгөрөх хөдөлгөөн хийхтэй холбогдсон баримт бичиг бүрдүүлэхэд хялбарчилсан журам мөрдөх болон гааль, тээвэр болон захиргааны бусад асуудлыг шуурхай шийдвэрлэж байх үүрэг хүлээнэ.

6 дугаар зүйл

Дамжин өнгөрөх ачааг хадгалах

1. Дамжин өнгөрүүлэгч улсын орох, гарах боомт мөн дундах цэгүүд дээр дамжин өнгөрч буй ачааг хадгалах нөхцлийг холбогдох улсууд харилцан тохиолцсоны үндсэн дээр тогтоож болно. Дамжин өнгөрүүлэгч улсууд өөрийн улсад оруулж байгаа болон гаргаж байгаа ачааг хадгалах нөхцлөөс дутуугүй тааламжтай нөхцөл олгоно.
2. Тариф, хураамжийг 4 дүгээр зүйлийг дагуу тогтооно.

7 дугаар зүйл

Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд учрах саад болон хүндрэл

1. Давагдашгүй хүчин зүйлээс бусад тохиолдолд хэлэлцэн тохирогч улсууд дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд саад эсхүл хязгаарлалт учруулахаас зайлсхийх бүхий л арга хэмжээг авна.
2. Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд саал болон өөр төрлийн хүндрэл учирвал түүнийг шуурхай арилгах зорилгоор дамжин өнгөрүүлэгч улс эсхүл улдсуудын эрх бхий байгууллага болон далайд гарцгүй улсын эрх бүхий байгууллага хамтран ажиллана.

8 дугаар зүйл

Чөлөөт бүс буюу гаалийн төрлийн хөнгөлөлт

1. Дамжин өнгөрөх хөдөлгөөнд таатай нөхцөл бүрдүүлэх үүднээс дамжин өнгөрүүлэгч улс болон далайд гарцгүй улс хоорондоо тохиолцсоны үндсэн дээр дамжин өнгөрүүлэгч улсын орох, гарах далайн боомтуудад чөлөөлт бүс болон гаалийн бусад төрлийн хөнгөлөлт бий болгож болно.
2. Далайд гарцгүй буюу далайн боомттой дамжуулан өнгөрүүлэгч бусад улс далайд гарцгүй улсад зориулан ийм төрлийн хөнгөлөлттэй газрыг байгуулж болно.

9 дүгээр зүйл

Илүү хөнгөлөлт эдлүүлэх тухай заалт

Энэхүү Конвенцид зааснаас илүү хөнгөлөлт эдлүүлэх болон түүнийг зарчмуудад нийцсэний дагуу хэлэлцэн тохирогч улсууд хоорондоо тохиолцосон, эсхүл хэлэлцэн тохирогч аль нэг улсаас олгосон дамжин өнгөрөх тээвэрт хөнгөлөлт үзүүлэх эрхийг энэхүү

Конвенци аль ч тохиолдолд хязгаарлахгүй. Энэхүү Конвенци цаашид ийм төрлийн илүү хөнгөлөлт эдлүүлэх эрх олгоход саад учруулахгүй.

10 дугаар зүйл

Нэн тааламжтай нөхцлийн талаархи тайлбар

1. Далайд гарцгүй улсуудын газарзүйн байрлалын онцлогийг харгалзан эдгээр улсад энэхүү Конвенцийн дагуу олгож буй хөнгөлөлт болон тусгай эрх нь нэн тааламжтай нөхцлийн талаархи тайлбарын үйлчлэх хүрээнд хамрагдахгүй хэмээн хэлэлцэн тохирогч улсууд тохиролцов. Энэхүү Конвенцид нэгдэн ороогүй далайд гарцгүй улс нь энэхүү Конвенцийн дагуу далай гарцгүй улсад олгох хөнгөлөлт, тусгай эрх эдлэх тухай хүсэлтээ далайд гарцгүй тухайн улс болно ийм хөнгөлөлт, тусгай эрхийг олгож буй хэлэлцэн тохирогч улсын хооронд байгуулсан гэрээний нэн тааламжтай нөхцлийн талаархи үндсэн дээр гаргаж болно.
2. Хэрэв хэлэлцэн тохирогч улс далайд гаругүй аль нэгэн улсад энэхүү Конвенцид зааснаас илүү хөнгөлөлт болон бусад эрх эдлүүлэх бол ийм төрлийн хөнгөлөлт болон тусгай эрх эдлүүлэхээ далайд гарцгүй зөвхөн тухайн улсаар хязгаарлаж болох бөгөөд чингэхдээ далай гарцгүй өөр улсад ийм төрлийн хөнгөлөлт болон тусгай эрх эдлүүлэхгүй байх нь хэлэлцэн тохирогч улс болон далайд гарцгүй тухайн өөр улс хооронд байгуулсан гэрээний нэн тааламжтай нөхцлийн тухай заалтуудтай харшлахаас бусад тохиолдолд үүнийг зөвшөөрнө.

11 дүгээр зүйл

Эрүүл мэнд, аюулгүй байдал болон оюуны өмчийг хамгаалах үүднээс Конвенцид хамаарахгүй байх заалтууд

1. Энэхүү Конвенци нь хэлэлцэн тохирогч улсад ёс суртахуун, эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын үүднээс эсхүл хортон шавь, ургамал болон амьтны гаралтай өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор өөрийн газар нутагтаа хувь хүнийг нэвтрүүлэх эсхүл бараа оруулахыг хориглосон тохиолдолд дамжин өнгөрүүлэх үүрэг хүлээлгэхгүй.
2. Хэлэлцэн тохирогч улс хувь хүн эсхүл бараа, үүн дотор ялангуяа монополийн бараа үнэхээр дамжин өнгөрч, тухайн тээврийн хэрэгсэл нь эдгээр барааг шилжүүлэн зөөхөд ашиглагдаж байгаа эсэх, түүнчлэн замын чиглэл болон холбооны хэрэгслийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор шаардлагатай болон бусад арга хэмжээ авах эрхтэй.
3. Хэлэлцэн тохирогч улс оролцож буй дэлхийн эсхүл бүс нутгийн шинж чанартай. Энэхүү Конвенцийг байгуулахаас өмнө эсхүл дараа нь байгуулагдах Олон улсын ерөнхий Конвенцийн заалтын дагуу зайлшгүй авах арга хэмжээ дараахь асуудалтай холбоотой бол энэхүү Конвенцийн заалтууд түүнд хамаарахгүй:

- a) Хар тамхи, аюултай эмийн бодис, зэвсэг зэрэг тодорхой төрлийн барааны экспорт, импортын эсхүл дамжин өнгөрөх тээвэрлэлт,
 - b) Аж үйлдвэрийн өмч, уран зохиол буюу уран сайхны бүтээл эсхүл компанийн нэр, барааны гарал үүсэл, үйлдвэрлэсэн газрыг заасан хяаг шошгыг хамгаалах болон шудрага бус өрсөлдөөнийг таслан зогсоох зэрэг болно.
4. Аюулгүй байдлын язгуур эрх ашгаа хамгаалах үүднээс хэлэлцэн тохирогч аль нэг улс шаардлагатай арга хэмжээ авахад энэхүү Конвенцийн заалт саад болохгүй.

12 дугаар зүйл

Онцгой үед үйлчлэхгүй байх тухай

Улс төрийн оршин тогтнол, аюулгүй байдалд заналхийлсэн онцгой нөхцөл байдлаас улбаалж хэлэлцэн тохирогч аливаа улдсын зайлшгүй хэрэгжүүлэх нийтлэг буюу тусгай арга хэмжээ нь дамжин өнгөрөх эрх чөлөөг бололцооны хэмжээнд баримтлаж байх болзолтойгоор онцгой үед, аль болох богино хугацаанд энэхүү Конвенцийн заалтаас гажиж болно.

13 дугаар зүйл

Дайны үед Конвенцийг хэрэгжүүлэх

дайны үед дайтагч талууд болон төвийг сахих этгээдийн эрх, үүргийг энэхүү Конвенциор тогтоохгүй. Чингэхдээ ийм эрх, үүргийн дагуу олгосон хүрээнд Конвенци нь дайны үед хүчин төгөлдөр хэвээр байна.

14 дүгээр зүйл

Конвенцийн дагуу хүлээх үүрэг болон НҮБ-ын гишүүдийн эрх, үүрэг

Энэхүү Конвенци нь НҮБ-ын гишүүний хувьд хэлэлцэн тохирогч улсын хүлээсэн эрх, үүргэнд харшлах үүрэг хүлээхгүй.

15 дугаар зүйл

Харилцан адил байх зарчим

Энэхүү Конвенцийн заалтуудыг харилцан адил байх зарчимд тулгуурлан хэрэглэнэ.

16 дугаар зүйл

Маргааныг шийдвэрлэх

1. Энэхүү Конвенцийн заалтуудыг тайлбарлах буюу хэрэглэхтэй холбогдон гарсан аливаа маргааныг хэлэлцээр хийх буюу маргааныг эв зүйгээр шийдвэрлэх бусад аргаар есөн сарын дотор шийдвэрлээгүй тохиолдолд аль нэг талын хүсэлтээр

Арбитрын шүүхэд тавьж шийдвэрлүүлнэ. Арбитрын комисс гурван гишүүнээс бүрдэнэ. Маргаанд оролцогч талууд комиссын тус бүр нэг нэг гишүүнийг томилох бөгөөд даргын үүрэг гүйцэтгэгч гурав дахь гишүүнийг талуудын харилцан тохиролцсоны дагуу сонгоно. Хэрэв 3 сарын дотор комиссын гурав дахь гишүүнийг томилох талаар талууд тохиролцож чадахгүй бол гурав дахь гишүүнийг Олон улсын шүүхийн дарга томилно. Гурван сарын дотор аль нэг тал холбогдох томилогоог хийж чадаагүй тохиолдолд Олон улсын шүүхийн дарга сул орон тоог нөхөж томилно.

2. Арбитрын шүүх асуудлыг энгийн олонхийн саналаар шийдвэрлэх бөгөөд иуг шийдвэрийг маргаанд оролцогч талууд заавал биелүүлнэ.
3. Энэхүү Конвенцийн дагуу маргааныг шийдвэрлэх үүрэг оногдсон Арбитрын комисс буюу Олон улсын бусад байгууллага нь НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргаар уламжлан хэлэлцэн тохирогч бусад улсад маргаан үүссэн тухай болон түүний шинж чанар, шийдвэрлэх нөхцлийн талаар мэдээлнэ.

17 дугаар зүйл

Гарын үсэг зурах

НҮБ эсхүл түүний төрөлжсөн байгууллагыг гишүүн улс, Олон улсын шүүхийн дүрэмд оролцогч улс болон НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейгаас энэхүү Конвенцид нэгдэн орохыг санал болгосон улсууд гарын үсэг зурахад энэхүү Конвенци 1965 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл нээлттэй байна.

18 дугаар зүйл

Соёрхон батлах

Энэхүү Конвенцийг соёрхон батлана. Батламж жуух бичгийг НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулна.

19 дүгээр зүйл

Нэгдэн орох

17 дугаар зүйлд дурдсан дөрвөн ангилалын аль нэгд нь хамаарагдах улс нэгдэн ороход энэхүү Конвенци нээлттэй байна. Нэгдэн орсон тухай бичгийг НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулна.

20 дугаар зүйл

Хүчин төгөлдөр болох

1. Доод тал нь далайд гарцгүй хоёр, дамжин өнгөрүүлэгч эргийн хоёр улс батламж жуух бичиг эсхүл нэгдэн орсон тухай баримт бичгээ хадгалуулахаар өгсөн өдрөөс хойш гуч хоногийн дараа энэхүү Конвенци хүчин төгөлдөр болно.

2. Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу Конвенцийг хүчин төгөлдөр болоход шаардагдах батламж жуух бичиг эсхүл нэгдэн орсон тухай баримт бичгээ бичгийг хадгалуулахаар өгснөөс хойш энэхүү Конвенцийг соёрхон батласан буюу түүндэ нэгдэн орсон тухай баримт бичгийг хадгалуулахаар өгсөн өдрөөс хойш гуч хоногийн дараа үйлчилж эхэлнэ.

21 дүгээр зүйл

Хянан өөрчлөх

Хэлэлцэн тохирогч улсын гуравны нэг нь хүсэлт тавьж, хэлэлцэн тохирогч улсын олонхийн хүлээн зөвшөөрснөөр НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга энэхүү Конвенцийг хянан өөрчлөх зорилгоор бага хурлыг зарлан хуралдуулна.

22 дугаар зүйл

Ерөнхий нарийн бичгийн даргын мэдээлэл

НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга нь 17 дугаар зүйлд дурдсан дөрвөн ангилалын аль нэгд нь хамрагдаж буй бүх улсад:

- a) 17, 18 болон 19 дүгээр зүйлийн дагуу энэхүү Конвенцид гарын үсэг зурж, батламж жуух бичиг буюу нэгдэн орсон тухай баримт бичгийг хадгалуулахаар өгсөн тухай,
- b) 20 дугаар зүйлийн дагуу энэхүү Конвенци хүчин төгөлдөр болох өдрийн хамт,
- c) 21 дүгээр зүйлийн дагуу гаргасан хянан өөрчлөх тухай хүсэлтийг тус тус мэдээлж байна.

23 дугаар зүйл

Адил хүчинтэй эх бичвэрүүд

Энэхүү Конвенцийн англи, испани, орос, франц, хятад хэлээр адил хүчинтэй жинхэнэ эх бичвэрийг НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад хадгалуулахаар хүлээлгэн өгөх бөгөөд Ерөнхий нарийн бичгийн дарга түүний баталгаат хуулбаруудыг 17 дугаар зүйлд заасан дөрвөн ангилалын аль нэгд нь багтаж буй бүх улсад илгээнэ.

Хэмээснийг нотолж тус тусын Засгийн газраас зохих ёсоор олгосон бүрэн эрх бүхий дор гарын үсэг зурагчид энэхүү Конвенцид гарын үсэг зурав.

Няг мянга есөн зуун жаран таван оны долдугаар сарын наймны өдөр Нью Йорк хотноо НҮБ-ын төв байранд үйлдэв.